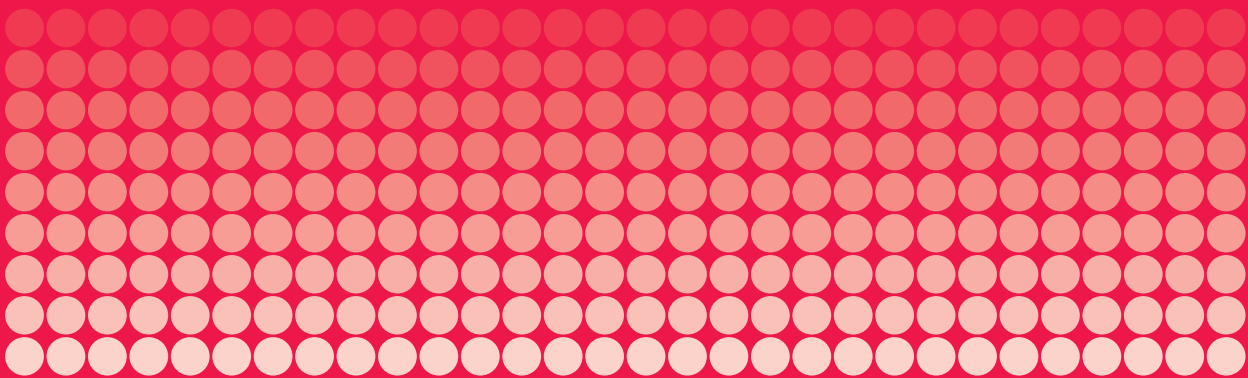

SIPRI YEARBOOK 2018

**Armaments,
Disarmament and
International
Security**

Sammanfattning

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, SIPRI, grundades 1966 som ett oberoende forskningsinstitut med uppgift att studera väpnade konflikter samt nedrustning och rustningskontroll. SIPRI tillhandahåller fakta, analyser och rekommendationer, baserade på öppna källor, till beslutsfattare, forskare, media och den intresserade allmänheten.

THE SIPRI YEARBOOK

SIPRI Yearbook 2018 presenterar fakta om världens militärutgifter, internationell vapenhandel (vilket inkluderar såväl vapenförsäljning som vapen givna som en del av militärt stöd), vapenproduktion, kärnvapen, större väpnade konflikter och multilaterala fredsoperationer samt analyser av internationell säkerhet och strävanden att begränsa rustningen. I detta häfte ges korta sammanfattningar av kapitlen i *SIPRI Yearbook 2018* samt några exempel på den information som finns i bokens bilagor.

INNEHÅLL

1. Introduktion	1
Del I. Väpnade konflikter och konflikthantering 2017	
2. Väpnade konflikter och fredsprocesser	2
3. Fredsoperationer och konflikthantering	4
Del II. Militärutgifter och upprustning 2017	
4. Militärutgifter	6
5. Internationell vapenhandel och utveckling av vapenproduktion	8
6. Världens kärnvapenarsenaler	10
Del III. Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning 2017	
7. Nukleär nedrustning, rustningskontroll och icke-spridning	12
8. Kemiska och biologiska säkerhetsshot	14
9. Konventionell rustningskontroll	15
10. Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll	16
Bilagor	18

1. INTRODUKTION. INTERNATIONELL STABILITET OCH MÄNSKLIG SÄKERHET 2017

DAN SMITH

De senaste tio åren har säkerhetsläget i världen kraftigt försämrats. Antalet väpnade konflikter, deras komplexitet och dödlighet har ökat. I stora delar av Mellanöstern, Afrika och Sydasiens har våldet varit både långvarigt och förödande. Över 65 miljoner människor i världen är tvångsfördrivna och antalet har ökat kraftigt under senare år. Andra faktorer som förvärrar osäkerheten i människors situation är internationaliseringen av en tidigare intern konflikt, sambandet mellan kriminellt våld och en mängd väpnade gruppers aktiviteter samt effekten av klimatförändringarna.

Handeln med större vapensystem har ökat och militärutgifterna i världen ligger på en stadigt hög nivå. Trots att antalet utplacerade kärnvapenspetsar har fortsatt minska är de åtgärder som uppnått dessa nedskärningar hotade. Ryssland och USA har anklagat varandra för att bryta mot 1987 års Fördrag om eliminering av sovjetiska och amerikanska markbaserade missiler med räckvidden 500–5 500 km (INF-fördraget), och även om 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START) genomförs, löper det ut i februari 2021 och det pågår inga samtal om förlängning eller om ett ersättningsfördrag.

Bilden av den globala nukleära icke-spridningen är motstridig. Nordkorea har sällat sig till kärnvapenstaterna trots stora internationella ansträngningar att förhindra det, medan Iran-avtalet (*Joint Comprehensive Plan of Action*, JCPOA) setts som

en framgång. Antagandet av Fördraget om förbud mot kärnvapen i juli 2017 möttes av ett betydande motstånd från kärnvapenstaterna och deras allierade, medan dess anhängare ser en potentiellt avgörande möjlighet till nya framsteg mot fullständig kärnvapenedrustning. Långtgående och dunkelt filosofiska skillnader återstår emellertid rörande relationen mellan kärnvapen och internationell säkerhet.

Internationella spänningar och maktförskjutning var också viktiga företeelser under 2017. Det urusla förhållandet mellan Ryssland och USA, pådrivet av bl a av Rysslands annektering av Krim och inblandning i konflikten i östra Ukraina samt beskyllningar om rysk inblandning i västländernas inrikespolitik, tog död på sannolikheten till rysk integration med väst på lång sikt. Andra områden med motsättningar är Sydkinesiska sjön, Östkinesiska sjön, motsättningarna mellan Kina och Indien, den återuppflammande Kashmirkonflikten mellan Indien och Pakistan, den regionala rivaliteten mellan Iran och Saudiarabien samt de interna slitningarna i NATO med Turkiet.

Förutom motsättningar mellan rivaliserande grupper eller inom specifika geografiska zoner finns en större bild av varierande geopolitiska och geostrategiska relationer och maktdynamik. Varken den bipolära modellen från det kalla kriget eller den unipolära modellen som följde därefter kan förklara vad som nu sker. Klart är att en maktförskjutning pågår, men oklart vad resultatet kommer att bli. ●

2. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER

I motsats till historiska konfliktmönster koncentreras väpnade konflikter idag till stadsområden och påverkar fler civila än soldater vad gäller förluster. Minst 15 399 civila dödades av explosiva vapen (handgranater och andra explosiva ämnen) under de 11 första månaderna 2017, de flesta i städer, vilket var en ökning med 42 procent jämfört med 2016. I slutet av 2016 var antalet tvångsfördrivna människor i världen 65,6 miljoner. I ljuset av fördrivningen av rohingyer i Myanmar och med andra långvariga flyktingkriser i Afghanistan, Centralamerika, Demokratiska republiken Kongo, Somalia, Sydsudan, Syrien och Jemen är det troligt att det stora antalet flyktingar kommer att kvarstå under 2017. Väpnade konflikter bidrog också till en ökad livsmedelsosäkerhet. Sju länder registrerar en kris eller akuta nivåer av livsmedelsosäkerhet för åtminstone en fjärdedel av sin befolkning: Afghanistan, Centralafrikanska republiken, Libanon, Somalia, Sydsudan, Syrien och Jemen.

Amerika

Positiva tecken i den pågående fredsprocessen i Colombia tydde på att den enda väpnade konflikten på det västra halvklotet kan komma att avslutas. I flera Central- och Sydamerikanska länder, t ex El Salvador, Mexiko och Paraguay, var det politiska och kriminella våldet fortsatt högt. Några av de farligaste städerna i världen ligger i Amerika och i norra Centralamerika eskalerar en tvångsfördrivningskris.

Asien och Oceanien

Fem länder i Asien och Oceanien var inblandade i väpnade konflikter under 2017: Afghanistan, Indien, Myanmar, Pakistan

och Filippinerna. Tvångsfördrivningen av rohingyer från Myanmar fick stor påverkan på Bangladesh, medan i t ex Filippinerna statliga säkerhetsstyrkor begick utbredda våldshandlingar utan att bli straffade. Den Islamiska staten (IS) är ett växande hot i Afghanistan och Filippinerna, medan instabiliteten i andra delar av Asien och Oceanien fortsatt påverkades av en mängd olika orsaker. Nordkoreas kärnvapen- och ballistiska missilprogram bidrog särskilt till de ökande spänningarna i Nordöstra Asien, en av världens mest militariserade regioner. De pågående fredsprocesserna i Nepal och Sri Lanka kan nämnas som ett positivt tecken på ökad stabilitet.

Europa

Två väpnade konflikter pågick i Europa under 2017: i Nagorno-Karabach, där Armenien och Azerbajdzjan drogs in samt i Ukraina. Några vilande olösta konflikter verkade fortfarande lika olösliga: Cypern, Georgien (Abchazien och Sydossetien), Moldavien (Transnistrien), och Kosovo. Under ytan fanns fortsatt de ökade spänningarna mellan Ryssland och Natos medlemmar och västländerna generellt, och det förkom anklagelser om rysk inblandning i Västs inrikespolitik. De europeiska länderna fortsatte att prioritera kampen mot terrorismen.

Mellanöstern och Nordafrika

Det pågick sju väpnade konflikter i Mellanöstern och Nordafrika under 2017: i Egypten, Irak, Israel och Palestina, Libyen, Syrien, Turkiet och Jemen. Flera av konflikterna är sammankopplade, med regionala och internationella krafter tillsammans med ett stort antal icke-statliga aktörer inblandade. Fortsatta konsekvenser av den arabiska våren, den regionala rivaliteten

mellan Iran och Saudiarabien och IS förlust av territorium hör till de viktiga utvecklingarna i regionen.

Egypten står inför sin värsta kris för mänskliga rättigheter på decennier och ett öppet inbördeskrig i Sinai. Irak har den ohyggliga uppgiften att återuppbygga de områden som IS kontrollerat, särskilt i det oerhört förstörda Mosul. De ska också få till stånd en trovärdig politisk försoning mellan och inom befolkningsgrupperna shia, kurder och sunni. Det komplicerade kriget i Syrien med regionala och internationella krafter inblandade har lett till fördrivning av hälften av befolkningen, över 5,4 miljoner flyktingar och över 6,1 miljoner internt fördrivna människor samt 6,5 miljoner människor med akut livsmedelsosäkerhet och ytterligare 4 miljoner i riskzonen. Varken de FN-ledda fredssamtalen eller de parallella Astana-förhandlingarna har gjort framsteg. I Jemen har den av Saudiarabien ledda koalitionen behållit sin partiella blockad av territorier kontrollerade av Huhti-rebellerna vilket fått förödande humanitära konsekvenser: minst 17 miljoner människor, eller 60 procent av befolkningen står inför akut livsmedelsosäkerhet.

Afrika söder om Sahara

I Afrika söder om Sahara pågick sju väpnade konflikter under 2017: i Mali, Nigeria, Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia och Sydsudan. Flera andra länder har upplevt efterkrigskonflikter och motsättningar eller varit potentiella krutdurkar, t ex Burundi, Kamerun, Gambia, Kenya, Lesotho, Sudan och Zimbabwe. Två utvecklingslinjer kan ses i Afrika söder om Sahara. För det första täcker många konflikter flera länder och regioner som ett resultat av transnationella aktiviteter av våldsbenägna islamistgrupper, andra väpnade grupper och kriminella nätverk. I flera länder, speciellt i Sahelområdet och Tchadsjöregionen är konflikterna förknippade med extrem fattigdom, instabilitet, ekonomisk svaghet och låg motståndskraft. Situationen förvärras dessutom av klimatförändring, korruption, otillräcklig ekonomisk politik och vanskötsel. För det andra verkar det finnas en växande internationalisering av kontraterrorismaktiviteter i Afrika, främst ledda av två externa aktörer, Frankrike och USA. ●

3. FREDSDOPERATIONER OCH KONFLIKTHANTERING

I motsats till 2016 var 2017 ett intensivt år för fredsoperationer, särskilt för FN, både på fältet och på huvudkontoret. Minskningen av fredsoppsdragens personal som började 2012 genom neddragningen av ISAF-styrkan i Afghanistan, fortsatte under 2017. Det totala antalet deltagande personal minskade med 4,5 procent till 145 911 personer under 2017. FN-personal som ökat före 2016, minskade 2017 med 7,6 procent, medan operationer ledda utanför FN ökade personalen med 2,3 procent, till 46 557 personer.

Utvecklingstrender för fredsoperationerna 2017

Under 2017 pågick 63 multilaterala fredsoperationer, en mer än under 2016. Tre FN-operationer avslutades: FN:s fredsbevarande operation i Elfenbenskusten (*UN Operation in Côte d'Ivoire*, UNOCI), FN-uppsdraget i Colombia (*UN Mission in Colombia*, UNMC), och FN:s stabiliseringsuppsdrag i Haiti (*UN Stabilization Mission in Haiti*, MINUSTAH). De två senare ersattes av mindre uppsdrag: FN:s verifieringsuppsdrag i Colombia (*UN Verification Mission in Colombia*, UNVMC) och uppsdraget för att stödja rättvisan i Haiti (*UN Mission for Justice Support in Haiti*, MINUJUSTH). Endast ett uppsdrag utanför FN-ledning avslutades under året, ett regionalt biståndsuppsdrag på Solomonöarna (*Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*, RAMSI). Tre nya operationer ledda av andra än FN etablerades: Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskaps (ECOWAS) uppsdrag i Gambia (*ECOWAS Mission in The Gambia*, ECOMIG), EU:s rådgivande uppsdrag för en reform av säkerhetssektorn i Irak (*EU Advisory Mission in*

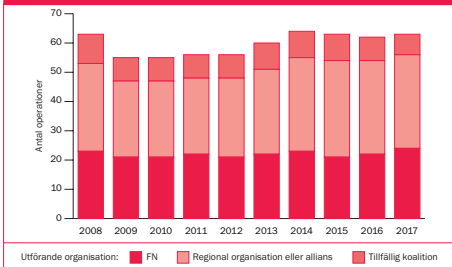
support of Security Sector Reform in Iraq, EUAM Iraq) samt det förebyggande uppsdraget i Lesotho (*Southern African Development Community Preventive Mission in the Kingdom of Lesotho*, SAPMIL) lett av Organisationen för ekonomisk utveckling i södra Afrika (SADC). Trots att FN fortfarande är huvudaktören vad gäller fredsoperationer, visar de två uppsdragen ledda av afrikanska regionala organisationer att afrikanska aktörer får en allt större roll vad gäller fredsoppsdrag. Detta visas också genom etableringen av den multilaterala styrkan Force Conjointe des Etats du G5 Sahel, FC-G5S, en operation som hamnar i en gråzon utanför SIPRI:s definition av en multilateral fredsoperation.

Motsättningar med värdländer

För att få en hållbar fredsagenda tar FN i sina fredsoperationer alltmer hänsyn till politiska processer, fredsbyggande och konfliktförebyggande. Därigenom ses allt oftare motsättningar vad gäller nationell suveränitet och man agerar på gränsen till vad värdländerna samtycker till. Detta märks redan i Burundi, Demokratiska republiken Kongo och Sydsudan, där regeringarna ser FN:s ansträngningar som ett intrång i deras suveränitet och svarar genom att motsätta sig utplaceringen av styrkor. Utanför FN-systemet finns större möjligheter. Regeringarna i värdländerna har tenderat att gynna militära lösningar till stöd för sin auktoritet, som t ex FC-G5S och den multinationella gemensamma styrkan mot Boko Haram (*Multinational Joint Task Force*, MNJT). Regionala organisationer har också kunnat ingripa i små länder som Gambia och Lesotho, trots att värdregeringens stöd kunde ifrågasättas i det senare fallet.

ANTAL MULTILATERALA FREDSOPERATIONER, ENLIGT UTFÖRANDE ORGANISATION, 2008-17

Dödsfall bland fredsbevarare

Dödsfall genom fientliga handlingar bland fredsbevarare har tidigare år främst varit en utmaning för det fredsbevarande FN-uppdraget i Mali (*UN Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali*, MINUSMA). Under 2017 led emellertid även uppdragen i Centralafrikanska republiken (*UN Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic*, MINUSCA) och i Demokratiska republiken Kongo (*UN Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo*, MONUSCO) stora förluster. Ett särskilt lågvattenmärke var attacken den 7 december på MONUSCO:s bas i Semuliki, Norra Kivu-provinsen, då 15 tanzaniska fredsbevarare dödades och minst 53 skadades.

Som helhet upplevde FN en dramatisk ökning av dödsfall till följd av fientliga aktioner, både i absoluta tal (från 34 under 2016 till 61 under 2017), och i förhållande till antalet utplacerad personal (från 0,31 till 0,61 per 1000 uniformerad personal). En oberoende utredning av säkerheten för fredsbevarare ledd av Carlos Alberto dos Santos Cruz, lämnade en viktig fråga obesvarad. Hur ska FN generera de trupper som är nödvändiga för en kraftfullare och

mer proaktiv hållning i den alltmer utmanande miljön för uppdragen?

FN:s fredsbevarandereform och budgeten

Fredsbevarandereformen och införandet av de förslag som lades fram i rapporten från FN:s oberoende panel om fredsbevarande diskuterades fortsatt i Generalförsamlingen och Säkerhetsrådet. Diskussionerna överskuggades delvis av två andra frågor: den ökade osäkerheten för FN:s fredsbevarandepersonal och president Donald J. Trumps och den amerikanska regeringens försök att drastiskt skära ner FN:s budget för fredsbevarande.

FN:s fredsoperationer, som t ex de afrikanska, kunde under 2017 inte längre räknas med "förutsägbar och hållbar finansiering". Budgetnedskärningarna som Trumps regering ville få till stånd syftade till en omprövning av FN:s strategi för flera uppdrag. Flera bidragsgivare hoppades att nedskärningarna skulle användas pragmatiskt till att stärka fredsbevarandereformen. Effekten av "osthyvelsprincipen" på operationer som t ex MONUSCO och mer omfattande nedskärningar som på Afrikanska unionens och FN:s gemensamma operation i Darfur (*African Union-UN Hybrid Operation in Darfur*, UNAMID), kan emellertid utsätta personalen för större risker och göra befolkningar mer sårbara. Det väcker frågan om det är realistiskt att vänta sig att FN fortsätter att göra mer med mindre medel och om det är värt att ta den risken. ●

4. MILITÄRUTGIFTER

Världens militärutgifter beräknades 2017 till 1 739 miljarder dollar, den högsta siffran sedan slutet av det kalla kriget, och motsvarar 2,2 procent av världens bruttonationalprodukt (BNP), eller 230 dollar per person. Jämfört med 2016 var världens totala utgifter marginellt högre under 2017 med en uppgång på 1,1 procent i reella termer.

För sjunde året i rad minskade militärutgifterna i Nordamerika, ner 0,2 procent jämfört med 2016. Militärutgifterna i Ostasien ökade istället med 4,1 procent jämfört med 2016, en ökning för 23:e året i rad. Västeuropas militärutgifter ökade för tredje året i rad och gick upp med 1,7 procent från 2016. Utgiftstrenderna för resten av världen uppvisade en sammansatt bild. Militärutgifterna minskade i Afrika, Centralamerika och Karibien samt i Östeuropa, medan de ökade i Centraleuropa, Mellanöstern (baserat på de länder som har tillgängliga data), och i Sydamerika.

Med 610 miljarder dollar hade USA fortsatt världens högsta militärutgifter, 3,1 procent av dess BNP, samma nivå som 2016. De amerikanska militärutgifterna för 2017 låg 22 procent under den högsta nivån från 2010, men minskningen av utgifterna har stannat av. I slutet av 2017 antog den amerikanska senaten en försvarsbudget på 700 miljarder dollar för 2018, en avsevärd ökning jämfört med 2017.

Kina, med världens näst högsta militärutgifter, beräknades 2017 avsätta 228 miljarder dollar till sitt försvar, en ökning med 5,6 procent jämfört med 2016 och den minsta ökningen sedan 2010, men fortsatt i linje med BNP-tillväxten plus inflationen. Saudiarabien hamnade 2017 på tredje plats med 69,4 miljarder dollar i militärutgifter, efter en utgiftsökning på 9,2 procent. Rysslands militärutgifter 2017 minskade

VÄRLDENS MILITÄRUTGIFTER, 2017

Region	Utgifter (miljarder \$)	Förändring (%)
Afrika	(42,6)	-0,5
Nordafrika	(21,1)	-1,9
Afrika söder om Sahara	21,6	0,9
Amerika	695	0,0
Centralamerika och Karibien	7,6	-6,6
Nordamerika	630	-0,2
Sydamerika	57,0	4,1
Asien och Oceanien	477	3,6
Central- och Sydasien	82,7	3,0
Ostasien	323	4,1
Oceanien	29,9	-0,6
Sydostasien	41,1	0,1
Europa	342	-2,2
Centraleuropa	24,1	12
Östeuropa	72,9	-18
Västeuropa	245	1,7
Mellanöstern	..	..
Världen totalt	1 739	1,1

( ) = osäker uppskattning; .. = ingen data tillgänglig. Militärutgifterna är angivna i löpande priser (2016), amerikanska dollar. Alla förändringar är angivna i reella termer för perioden 2016–17.

däremot med 20 procent till 66,3 miljarder dollar och hamnade därmed på fjärde plats. På femte plats återfinns Indien som 2017 ökade sina utgifter med 5,5 procent, till 63,9 miljarder dollar.

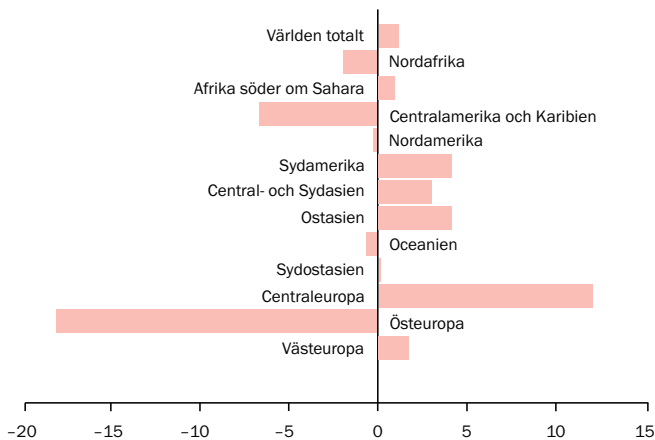
Skulder, oljepriser och militärutgifter

För länder beroende av oljeexport spelar storleken på regeringarnas oljeinkomster en betydande roll för utgiftsbeslut. Oljeprisfallet 2014 och låga priser sedan dess, har kraftigt reducerat oljeinkomsterna i dessa länder. Det har därför varit nödvändigt att hitta alternativ finansiering till utgifterna, även militärutgifter. En bedömning av trenden för oljepriser jämfört med

PROCENTUELL FÖRÄNDRING AV MILITÄRUTGIFTERNA, REGIONAL FÖRDELNING, 2016-17

trenden för militärutgifter och skulder som del av BNP för 15 oljeexportberoende länder (Algeriet, Angola, Azerbajdzjan, Ecuador, Iran, Irak, Kazakstan, Kuwait, Mexiko, Nigeria, Norge, Ryssland, Saudiarabien, Sydsudan och Venezuela), visar att när oljeinkomsterna sjönk behövdes och hittades andra finansieringsformer. För dessa 15 länder minskade militärutgifterna mellan 2014 och 2017 med i genomsnitt 16 procent, men oljepriset sjönk med mer än 45 procent och den genomsnittliga totala skuldökningen som del av BNP var omkring 154 procent. Skillnaden mellan inkomster och utgifter i dessa länder har mestadels finansierats genom skulder.

Öppenhet i militärutgifter

För att förbättra öppenheten i militärutgifterna genomförde SIPRI 2017 en kartläggning av finansieringen utanför budgeten i Peru och Venezuela. Utgifter utanför budgeten, vilka inte är del av statsbudgeten och oftast inte är öppna, betalas vanligtvis av exportinkomster från naturresurser. De kan användas till vapeninköp och andra

aktiviteter utan parlamentets eller finansdepartementets vetskap. Inkomster utanför budgeten erbjuder lukrativa möjligheter för statstjänstemän och företag inblandade i beslutsprocesserna att berika sig själva. I Venezuelas och Perus fall uppgår sådan finansiering för utgifter till många miljarder dollar, ofta utan kontroll eller möjlighet till att utkräva ansvar.

Internationellt är öppenhet i militärutgifter fortsatt ett problem, speciellt i samband med FN:s system för standardiserad rapportering av militärutgifter. Fram till 31 juli 2017 hade minst 42 länder rapporterat till FN om sina militära utgifter för 2016. Inget land i Afrika eller Mellanöstern och inte heller fyra av de fem länderna med de största militärbudgetarna (USA, Kina, Saudiarabien och Indien) har lämnat in någon rapport. Fortsatt lågt deltagande och ofullständigheten, gör att rapporteringssystemets framtida möjligheter ifrågasätts. ●

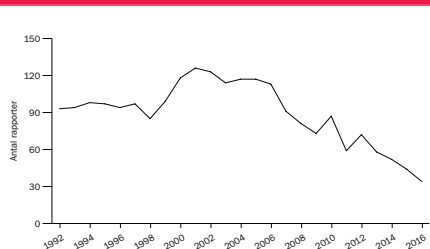
5. INTERNATIONELL VAPEN-HANDEL OCH UTVECKLING AV VAPENPRODUKTIONEN

De internationella överföringarna av större konventionella vapensystem ökade med 10 procent mellan perioderna 2008-12 och 2013-17, och nådde sin högsta nivå sedan kalla krigets slut. Ökningen markerar en fortsättning av den stadigt uppgående trend som startade tidigt på 2000-talet.

USA, Ryssland, Frankrike, Tyskland och Kina var de fem största vapenleverantörerna. De stod för 74 procent av världens totala export av större vapensystem. USA och Ryssland (Sovjetunionen före 1992), har ständigt varit de överlägset största leverantörerna och tillsammans med västeuropeiska leverantörer har de historiskt sett dominerat tio-i-topp listan för leverantörer.

Indien, Saudiarabien, Egypten, Förenade Arabemiraten och Kina var de fem största vapenimportörerna och stod för 35 procent av den totala vapenimporten. Den huvudsakliga mottagarregionen var Asien och Oceanien som stod för 42 procent av världens totala import av större vapensystem under åren 2013-17. Näst störst var Mellanöstern som stod för 32 procent. Inflödet av vapen till Mellanöstern ökade med 103 procent mellan perioderna 2008-12 och 2013-17.

ANTAL RAPPORTER TILL FN:S REGISTER ÖVER KONVENTIONELLA VAPEN, 1992-2016

DE STÖRSTA EXPORTÖRERNA OCH IMPORTÖRERNA AV STÖRRE KONVENTIONELLA VAPEN, 2013-17

Exportör	Global andel (%)	Importörer	Global andel (%)
1 USA	34	1 Indien	12
2 Ryssland	22	2 Saudiarabien	10
3 Frankrike	6,7	3 Egypten	4,5
4 Tyskland	5,8	4 UAE	4,4
5 Kina	5,7	5 Kina	4,0
6 Storbritannien	4,8	6 Australien	3,8
7 Spanien	2,9	7 Algeriet	3,7
8 Israel	2,9	8 Irak	3,4
9 Italien	2,5	9 Pakistan	2,8
10 Nederländerna	2,1	10 Indonesien	2,8

Även vapenflödet till Asien och Oceanien ökade med 1,8 procent. Vapenflödet till Europa, Amerika och Afrika däremot minskade avsevärt, med respektive 22 procent, 29 procent och 22 procent.

Öppenhet i vapenhandeln

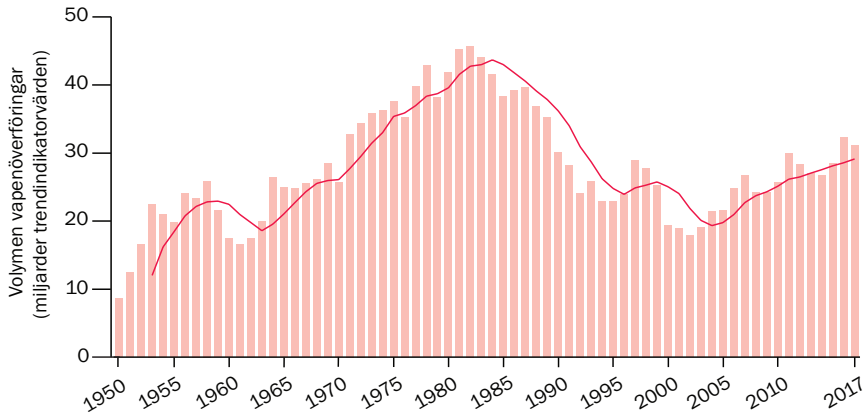
Precis som under de senaste åren sågs 2017 inte någon positiv utveckling för den offentliga öppenheten inom vapenhandeln. Antalet länder som rapporterade sin export och import av vapen till FN:s register över konventionella vapen minskade till sin lägsta nivå någonsin och inga stora förändringar syntes i de olika nationella och regionala rapporteringsprocesserna. Det växande antal länder som ratificerat 2013 års multilaterala vapenhandelsfördrag (ATT-avtalet) har emellertid uppfyllt sina åtaganden att rapportera vapenexport och import.

Det finansiella värdet av vapenhandeln 2016*

SIPRI:s data över vapenhandel representerar inte det finansiella värdet, men många vapenexporterande länder publicerar siffror med det finansiella värdet av sin

TRENDEN FÖR ÖVERFÖRINGAR AV STÖRRE KONVENTIONELLA VAPEN, 1950–2017

vapenexport. Baserat på sådana siffror beräknar SIPRI det totala värdet av världens vapenhandel 2016 till minst 88,4 miljarder dollar.

Vapenproduktion och militära tjänster

SIPRI:s Top 100-lista över vapenproducerande företag och militära tjänsteföretag rankar de största vapenindustriella företagen (utanför Kina) både efter deras inhemska försäljning och export. Den totala försäljningen på Top 100-listan 2016* uppgick till nästan 375 miljarder dollar, en ökning med 1,9 procent jämfört med 2015. Det var första året med en ökning sedan toppnoteringen 2010. Ökningen beror till stor del på en försäljningsökning för USA-baserade företag, vilka dominerar Top 100-listan. Västeuropeiska vapenproducenters försäljning var sammantaget stabil under 2016. Ryska företags totala vapenförsäljning fortsatte att växa 2016, medan det fanns varierande trender för försäljningen i länder med framväxande

vapenindustri och för andra länder med etablerad vapenindustri. Det som främst driver på vapenhandeln för Top 100-listans företag är de internationella motsättningar och väpnade konflikter som ger en ökad efterfrågan och införandet av nationella militära industrialiseringsstrategier som ger ett ökat utbud. Företagssammanslagningar, uppköp och avyttringar är andra orsaker till förändring. ●

* Senast tillgängliga data.

6. VÄRLDENS KÄRNVAPENARSENALER

I början av 2018 innehade nio länder (USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea), omkring 14 465 kärnstridsspetsar, av vilka 3 750 var utplacerade och operativa. Nästan 2 000 av dessa hölls i högsta beredskap.

Kärnvapenarsenaler

Antalet kärnstridsspetsar fortsätter att minska. Det beror främst på att USA och Ryssland, som tillsammans innehar ungefär 92 procent av alla världens kärnvapen, minskar sina strategiska kärnvapen i enlighet med 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START). Trots nedskärningar av kärnvapenarsenalerna har både USA och Ryssland omfattande och kostsamma program för att byta ut och modernisera sina missilsystem med förmåga att bära kärnvapen samt av kärnstridsspetsar och produktionsanläggningar. De andra kärnvapenstaternas arsenaler är betydligt mindre, men alla antingen utvecklar nya vapensystem, eller har deklarerat sin avsikt att göra det. Kina, Indien, Nordkorea och Pakistan tros alla utöka sina kärnvapenarsenaler.

Nordkorea utför sin sjätte kärnprovsprängning

Nordkorea fortsätter att se sitt militära nukleära program som en central del i den nationella säkerhetsstrategin och utförde 2017 sin sjätte provsprängning. Därmed har det sedan 1945 registrerats totalt 2 058 kärnprovsprängningar i världen.

Otillräcklig öppenhet

Tillgängligheten av tillförlitlig information om kärnvapenarsenalernas status och

kärnvapenstaternas kapacitet varierar betydligt. USA har offentliggjort viktig information om sin nukleära kapacitet och sina lager, och Storbritannien och Frankrike har också redovisat en del information. Ryssland vägrar att offentliggöra detaljerad information om sina styrkor räknade enligt Nya START-fördraget, även om informationen delas med USA. Den amerikanska regeringen har också slutat lämna ut detaljerad information om ryska och kinesiska kärnvapenarsenaler. Regeringarna i Indien och Pakistan gör uttalanden om en del missiltester, men lämnar ingen information om status eller storlek på sina arsenaler. Israels policy är att inte kommentera sin kärnvapenarsenal och Nordkorea lämnar inte ut någon information om sin nukleära kapacitet. ●

**VÄRLDENS
KÄRNVAPENARSENALER, 2017**

Land	Utplacerade stridsspetsar	Övriga stridsspetsar	Totalt
USA	1 750	4 700	6 450
Ryssland	1 600	5 250	6 850
Storbritannien	120	95	215
Frankrike	280	20	300
Kina	–	280	280
Indien	–	130–140	130–140
Pakistan	–	140–150	140–150
Israel	–	80	80
Nordkorea	–	(10–20)	(10–20)
Totalt	3 750	10 715	14 465

– = noll; () = osäker siffra som inte inkluderas i totalsumman. ”Övriga stridsspetsar” betyder stridsspetsar i reserv och lager samt de stridsspetsar som är avsedda att demonteras. Siffrorna för Ryssland och USA motsvarar inte nödvändigtvis antalet deklarerade i 2010 års Nya START-fördrag p g a fördragets beräkningsregler. Totalen anger det högsta värdet av en intervall. Alla siffror är ungefärliga och inhämtade i januari 2018.

**VÄRLDENS LAGER AV
KLYVBART MATERIAL 2017**

Råmaterialet till kärnvapen är klyvbart material, antingen höganrikat uran eller separerat plutonium. Kina, Frankrike, Ryssland, Storbritannien och USA har framställt både höganrikat uran och plutonium för sina kärnvapen. Indien och Israel har i huvudsak framställt plutonium och Pakistan har mestadels framställt höganrikat uran, men utvecklar sin förmåga att framställa plutonium. Nordkorea har framställt plutonium till kärnvapen, men kan även ha framställt höganrikat uran. Alla länder med en civil kärnkraftsindustri har förmågan att framställa klyvbart material.

International Panel on Fissile Materials sammanställer information om världens lager av klyvbart material.

Världens lager av klyvbart material, 2017

Höganrikat uran	-1 340 ton
Separerat plutonium	
Militära lager	-230 ton
Civila lager	-290 ton

7. KÄRNVAPENBEGRÄNSNING, NUKLEÄR NEDRUSTNING OCH ICKE-SPRIDNING

Försöken att främja nukleär nedrustning och icke-spridning tog ny fart under 2017.

Fördraget om förbud mot kärnvapen

Året präglades av förhandlingarna om och öppnandet för underskrift av Fördraget om förbud mot kärnvapen. Fördraget är det första juridiskt bindande internationella avtalet för att förbjuda kärnvapen, med deras totala avlägsnande som slutgiltigt mål. Förhandlingarna fick mandat genom FN:s generalförsamlings resolution från slutet av 2016. Resolutionen motiverades av en växande internationell medvetenhet om kärnvapnens förödande konsekvenser för mänskligheten. Den avspeglade den frustration som många icke-kärnvapenstater kände för att kärnvapenstaterna inte tog sina åtaganden för att åstadkomma nukleär nedrustning enligt 1968 års Icke-spridningsavtal på allvar. Förespråkarna för Fördraget om förbud mot kärnvapen insåg att det inte skulle få någon omedelbar effekt på redan existerande kärnvapenarsenaler, men att det skulle kunna olagligförklara och stigmatisera kärnvapen och därmed bidra till att uppnå målet, nukleär nedrustning. Under 2017 fanns på samma gång en insikt om att förhållandet mellan Fördraget om förbud mot kärnvapen, Icke-spridningsfördraget och andra liknande avtal med tiden måste definieras för att förhindra splittring av försöken att åstadkomma nukleär nedrustning.

Rysk-amerikansk kärnvapenbegränsning

Ryssland och USA fortsatte genomförandet av 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av

IRAN OCH DEN GEMENSAMMA ÖVERGRIPANDE HANDLINGSPLANEN

Iran fortsatte under 2017 införa den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA, kärnteknikavtalet), för att begränsa sitt kärnenergiprogram. Kärnteknikavtalet är en överenskommelse från juli 2015, mellan Iran och E3/EU+3, tre medlemsländer i EU (Frankrike, Tyskland och Storbritannien, E3) samt Kina, Ryssland och USA. Politiska spänningar mellan Iran och USA under året hotade emellertid att undergräva avtalet. President Donald J. Trump vägrade i oktober att intyga att Irans åtgärder under kärnteknikavtalet stod i proportion till fortsatta lättnader av de amerikanska sanktionerna mot landet. Enligt amerikansk lag ledde beslutet till att kongressen fick en granskningsperiod på 60 dagar att bestämma om sanktionerna skulle återinföras. Trots att kongressen beslöt att inte göra det medförde Trumps beslut att USA stod i opposition mot de andra undertecknarna av kärnteknikavtalet.

strategiska offensiva vapen (Nya START), som sätter gränser för antalet strategiska kärnvapen. Utsikterna att kunna upprätthålla de framsteg som gjorts i den rysk-amerikanska kärnvapenbegränsningen sedan slutet av det kalla kriget verkade alltmer betvivlas. Varken Ryssland eller USA har signalerat att de kommer att acceptera en förlängning av Nya START-fördraget innan 2021 då det löper ut. De har inte heller visat något större intresse för förhandlingar om ytterligare nedskärningar i sina kärnvapenarsenaler utöver de som stipuleras i fördraget. USA har samtidigt anklagat Ryssland att bryta mot 1987 års Fördrag om eliminering av sovjetiska och amerikanska markbaserade missiler med räckvidden 500-5 500 km (INF-fördraget), genom att placera ut nya markbaserade kryssningsmissiler

förbjudna enligt fördraget. Utvecklingen ska ses mot en bakgrund med fortsatt försämrade relationer mellan Ryssland och USA, och understryker de fundamentala skillnaderna i ländernas mål och prioriteringar för vapenbegränsning.

Multilateral vapenbegränsning

Viss utveckling sågs även för andra multilaterala fördrag och initiativ för nukleär nedrustning, vapenbegränsning och icke-spridning under 2017. I februari förnyade FN:s nedrustningskonferens i Genève, det enda internationella förhandlingsorganet för vapenbegränsnings- och nedrustningsfördrag, sina försök att bryta det dödläge som sedan 2009 gjort det omöjligt att anta ett handlingsprogram. Man inrättade en arbetsgrupp för att inventera de framsteg som gjorts för nedrustningskonferensens frågor och för att identifiera en gemensam grund för ett arbetsprogram med förhandlingsmandat. I maj hölls den första sammankomsten för det förberedande utskottet för 2020 års

översynskonferens av Icke-spridningsfördraget i Wien. Även för två olösta frågor på dagordningen, fördraget om förbud mot framställningen av klyvbart material för vapenändamål (FMCT) och 1996 års fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT), sågs viss utveckling. I juli och augusti hade en expertgrupp förberedande möten i Genève för att undersöka möjligheterna att inleda FMCT-förhandlingar. I september hölls den tionde konferensen för underlätandet av ikraftträdandet av CTBT-fördraget i New York.

Sanktioner mot Nordkorea

Nordkoreas program för att utveckla kärnvapen och andra massförstörelsevapen, i strid med FN:s säkerhetsrådsresolutioner, skapade fortsatt stor internationell oro. Säkerhetsrådet antog under 2017 ytterligare tre resolutioner med nya eller utvidgade sanktioner som svar på Nordkoreas kärnvapen- och ballistiska missilttest. ●

8. KEMISKA OCH BIOLOGISKA SÄKERHETSHOT

Påståenden om användning av kemiska vapen i Irak och Syrien

FN, Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW), och regeringar fortsatte att utreda påståenden om användning av kemiska vapen i Irak och Syrien under 2017. Både FN:s säkerhetsråd och OPCW:s verkställande råd befann sig fortsatt i ett död-läge i fråga om den syriska regeringens ansvar för användningen av kemiska vapen, även användandet av sarin i Khan Shaykhoun den 4 april. Denna attack föranledde USA att attackera en syrisk flygbas med Tomahawk-kryssningsmissiler.

OPCW och FN hade en gemensam undersökningsmekanism (*OPCW-UN Joint Investigative Mechanism, JIM*) vars mandat i Syrien gick ut i november eftersom FN:s säkerhetsråd inte kunde komma överens om villkoren för en förlängning. Medan den fungerade publicerade JIM sju rapporter och drog slutsatsen att den syriska regeringen var ansvarig för fyra fall av användning av kemiska vapen och icke-statliga aktörer för två fall. Både OPCW:s expertgrupp för deklarationsutvärdering (*Declaration Assessment Team*) som arbetar för att Syriens deklARATIONER till det tekniska sekretariatet ska vara fullständiga och korrekta, och OPCW:s undersökningsuppdrag (*Fact-finding Mission, FFM*) för att utreda påståenden om kemvapen användning i Syrien kommer att fortsätta under 2018. FFM försåg JIM med informationen om den påstådda användningen av kemiska vapen.

När den Islamiska staten förlorade mark i både Syrien och Irak åtog sig flera regeringar att fastställa gruppens kemvapenrelaterade avsikter och kapacitet.

Internationella brottsutredningar och åtal, som t ex ”Den internationella, opartiska, oberoende mekanismen för att bistå vid utredningen och åtalet av personer som ansvarar för de allvarligaste brott som begåtts i Syrien sedan mars 2011”, kan eventuellt främja en gemensam uppfattning om alla dokumenterade exempel på bekräftade kemvapen användning.

Kemisk vapenkontroll

Ryssland som tidigare hade världens största innehav av kemiska vapen, avslutade, i enlighet med 1993 års C-vapenkonvention, destruktionen av sitt lager under 2017. Den 22:a konferensen för parterna till C-vapenkonventionen sammanträdde i november 2017. Mötet granskade planeringen av konventionens fjärde översynskonferens som ska hållas 2018 och utsåg spanjoren Fernando Arias till ny generaldirektör.

Biologisk vapenkontroll

Parterna till 1972 års B-vapenkonvention kom i december överens om ytterligare årliga möten för perioden 2018-20. Parterna kommer att fortsätta diskutera olika ämnen och främja en gemensam uppfattning och effektiva åtgärder. Några parter vill att samverkan mellan medlemsstaterna ska innehålla specifika diskussioner om hur konventionen efterlevs, men 2017 års expertmöte förordade en fortsättning av status quo, vilket innebär informationsutbyte vid de årliga expert- och statspartsmötena med stöd från den sk *Implementation Support Unit* i Genève. ●

9. KONVENTIONELL RUSTNINGSKONTROLL

Humanitär rustningskontroll

Regleringen av olika vapenkategorier som ett medel att förbättra efterlevnaden av internationell humanitär rätt har blivit ett viktigt tema för konventionell rustningskontroll. Deltagande i humanitära rustningskontrollfördrag är emellertid långt ifrån universellt och parterna till fördragen står inför många problem med genomförandet. Några länder och grupper i civilsamhället anser även att det finns luckor i den humanitära rätten som rör rustningskontroll och nedrustning vilka man måste ta itu med. Under 2017 fortsatte förhandlingar för att lösa utmaningarna inom ramen för 1981 års Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen (CCW), 1997 års Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppmminor) samt om deras förstöring (Ottawafördraget) och 2008 års Konvention om klusterammunition (CCM).

Afghanistan och Libanon anslöt sig till CCW-konventionen under 2017 och därmed är det totala antalet parter 125. CCW-konventionen har även varit ett medel för diskussioner om reglering av nya och framväxande teknologier, och fokus under 2017 har legat på dödliga autonoma vapensystem (*lethal autonomous weapon systems*, LAWS). För första gången hölls diskussionerna i form av en grupp av regeringsexperten (*Group of Governmental Experts*, GGE), vilka noga övervägde teknologisk, militär och etisk/juridisk betydelse av framväxande teknologier vad gäller LAWS. Även om inga verkliga beslut togs kom rekommendationer att GGE skulle mötas igen under tio dagar 2018 för att karaktärisera systemen

som övervägs och konsekvenser av mänskliga-maskin samverkan.

Trots en växande internationell oro över användningen av brandvapen och explosiva vapen i befolkade områden och improviserade sprängmedel (*improvised explosive devices*, IEDs) använda av icke-statliga väpnade grupper, har diskussionerna inom ramen för CCW-konventionen inte lett till konkreta åtgärder. Bristen på samförstånd förvärrades av att flera expertmöten ställdes in på grund av en brist på finansiering. Parterna kom överens om att fortsätta diskussionerna under 2018.

Antipersonella minor och klusterammunition

Sri Lanka och Palestina blev 2017 de 163:e och 164:e parterna till Ottawafördraget och i september firades fördragets 20-årsjubileum. Dödsfallen genom antipersonella minor nådde 2017 sin högsta nivå sedan 1999, till stor del beroende på de väpnade konflikterna i Afghanistan, Libyen, Ukraina och Jemen. Algeriet och Moçambique förklarade 2017 att de var fria från landminor, men 57 länder och fyra andra områden var fortsatt kontaminerade av minor. Diskussioner om fordonsminor (*Mines Other Than Anti-Personnel Mines*, MOTAPM) fördes också under 2017 inom ramen för CCW-konventionen. Benin och Madagaskar ratificerade CCM-konventionen och det totala antalet statsparter uppgick därmed till 102. Under året användes fortfarande klusterammunition i Syrien och Jemen. ●

10. PRODUKTER MED DUBBLA ANVÄNDNINGSMRÅDEN OCH VAPENHANDELSKONTROLL

Globala, multilaterala och regionala ansträngningar för att stärka kontrollen av handeln med konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden kopplade till konventionella, biologiska, kemiska vapen och kärnvapen och deras leveranssystem fortsatte under 2017. De olika internationella och multilaterala instrumenten ämnade att upprätta och främja överenskomna standarder för kontroll av produkter med dubbla användningsområden och vapenhandel ökade sina medlemsantal ytterligare. Att säkerställa effektiv implementering av instrumenten var fortsatt en utmaning. Det märks bl a genom oenighet mellan icke-statliga organisationer och stater om hur man mäter och säkerställer effektiv implementering av 2013 års ATT-avtal. Många rapporterade brott mot FN:s vapenembargon och svårigheter förknippade med att säkerställa att vapenhandelskontroller håller jämna steg med teknologitvecklingen och utvecklade handelsmönster.

Det internationella vapenhandelsavtalet

ATT-avtalets tredje konferens för statsparter hölls i Genève i september 2017. På konferensen togs ett antal viktiga beslut, men motsättningarna mellan statsparter och sammanslutningen av icke-statliga organisationer som stödde utarbetandet av ATT-avtalet blev synliga igen. Rapport- och finansieringsskyldigheterna i enlighet med avtalet misslyckades dessutom inom många områden, även om avtalets parter fortsatt ökade. Försöken att öka antalet statsparter har de senaste åren koncentrerats till Asien, den region som står inför ett antal av de säkerhetsutmaningar som ATT-avtalet är

MULTILATERALA VAPENEMBARGON I KRAFT, 2017

FN (13 embargon)

- Centralafrikanska republiken (icke-statliga trupper) • Demokratiska republiken Kongo (icke-statliga trupper) • Eritrea • Iran • Irak (icke-statliga trupper) • Islamiska staten (Daesh), Al-Qaida och individer och grupper associerade med dem • Nordkorea • Libanon (icke-statliga trupper) • Libyen (icke-statliga trupper) • Somalia (icke-statliga trupper) • Sudan (Darfur) • Talibaner • Jemen (icke-statliga trupper)

EU (21 embargon)

- Direkta tillämpningar av FN:s embargon (9):
- Al-Qaida, Talibaner och individer och grupper associerade med dem • Centralafrikanska republiken (icke-statliga trupper) • Demokratiska republiken Kongo (icke-statliga trupper) • Eritrea • Irak (icke-statliga trupper) • Libanon (icke-statliga trupper) • Libyen (icke-statliga trupper) • Somalia (icke-statliga trupper) • Jemen (icke-statliga trupper)

- Anpassningar av FN:s embargon (3):
- Iran • Nordkorea • Sudan (Darfur)

Embargon utan motsvarighet i FN (9):

    - Vitryssland • Kina • Egypten • Myanmar • Ryssland • Sydsudan • Syrien • Venezuela • Zimbabwe

Arabförbundet (1 embargo)

- Syrien

avsett att hantera. Den nuvarande politiska dynamiken i regionen gör emellertid att det också finns betydande hinder för att öka antalet statsparter.

Multilaterala vapenembargon

Under 2017 var 35 multilaterala vapenembargon i kraft: 13 var FN-embargon, 21 EU-embargon och ett infört av Arabförbundet. Av EU:s 21 embargon var nio direkta tillämpningar av FN-embargon, tre var anpassningar till FN-embargon men

med annan geografisk täckning eller typ av vapen det täcker och nio embargon hade ingen motsvarighet hos FN. De flesta av dessa embargon gäller enbart konventionella vapen. FN:s och EU:s embargon mot Iran och Nordkorea och EU:s embargo mot Ryssland täckte även export av produkter med dubbla användningsområden. Ett nytt multilateralt vapenembargo, ett EU-embargo mot Venezuela, infördes under 2017. FN-utredningar avslöjade precis som tidigare år problem i införandet av embargo och talrika fall av överträdelse rapporterades. Omfattningen och betydelsen av överträdelserna varierade emellertid avsevärt, från stora vapenleveranser till ett leverantörs- eller mottagarland underlåtit att meddela en sanktionskommitté om en överföring.

Exportkontrollregimer

De fyra informella samförståndsbaseerade exportkontrollregimerna Australiengruppen, Missilteknologikontrollregimen (MTCR), *Nuclear Supplier Group* (NSG) och Wassenaararrangemanget uppdaterade sina respektive listor för handelskontroll under 2017. Precis som under tidigare år var en viktig utmaning för alla exportkontrollregimerna att säkerställa att kontroll-listorna fortsatt redogör för och omfattar den ofta snabba utvecklingen av varor, mjukvaror och teknologi. Under de senaste åren har alla regimer haft svårt att släppa in nya medlemmar på kravet att en ansökan måste godkännas av alla nuvarande medlemmar. Indien blev emellertid upptaget i Wassenaararrangemanget 2017 och i början av 2018 i Australiengruppen. Redan 2016 fick Indien tillträde till MTCR. Indiens ansökan att ansluta sig till NSG motsätts fortfarande starkt av en grupp länder med Kina i spetsen. Under 2017 förändrades

EU:s exportkontroller, där den viktigaste utvecklingen var diskussionerna om den föreslagna omarbetningen av EU:s förordning för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

Kontroll av immateriella tekniköverföringar

De viktigaste exportkontrollregimerna, EU:s kontroll av vapenhandel och produkter med dubbla användningsområden samt FN:s och EU:s vapenembargon innehåller alla krav på kontroller av immateriella tekniköverföringar. Överföringarna är uppdelade i de som rör teknisk data och de som rör kunskap och teknisk hjälp. Immateriella tekniköverföringar anses som särskilt svåra att upptäcka och det försvårar för nationella myndigheter att tillämpa kontrollregimerna. Dessutom kan kontroller av immateriella tekniköverföringar medföra kännbara efterlevnadskostnader för företag och forskningsinstitut. Problemen kommer att öka under kommande år då nya handelsmönster och teknologier ökar omfånget och antalet av immateriella tekniköverföringar som kan bli föremål för exportkontroll. Diskussioner fördes under 2017 om hur kontroller av immateriella tekniköverföringar skulle struktureras och tillämpas på bästa sätt, särskilt i samband med översynen av EU:s förordning för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden, men även i exportkontrollregimerna. Utmaningarna är bl a om och hur exportkontroller ska tillämpas på molntjänster och 3D-utskrift som både möjliggör immateriella tekniköverföringar och flerfaldig spridningsriskerna. ●

BILAGOR

Vapenbegränsnings- och nedrustningsfördrag och avtal i kraft 1 januari 2018

- 1925 Protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel (Genèveprotokollet)
- 1948 Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide)
- 1949 Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i väpnade konflikter; och 1977 Protokoll I och II (till 1949 års Genèvekonventioner) rörande skydd för offren i internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter
- 1959 Antarktisdördraget om förbud mot militarisering av Antarktis
- 1963 Fördrag om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, yttre rymden och under vattnet (Partiella provstoppsfördraget)
- 1967 Fördrag om principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Yttre rymdfördraget)
- 1967 Tlatelolco-fördraget om en kärnvapenfri zon i Latinamerika och Karibien
- 1968 Fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (Icke-spridningsfördraget)
- 1971 Fördrag om förbud mot placering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen på havsbotten och i dennas underlag (Havsbottnfördraget)
- 1972 Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (B-vapenkonventionen)
- 1974 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar
- 1976 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar för fredliga ändamål
- 1977 Konvention om förbud mot militär eller annan fientlig användning av miljöförändrande teknik
- 1980 Konvention om fysiskt skydd av kärnämne
- 1981 Konvention om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (Konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen)
- 1985 Fördrag om en kärnvapenfri zon i södra Stillahavsområdet (Rarotongafördraget)
- 1987 Fördrag om eliminering av sovjetiska och amerikanska markbaserade missiler med räckvidden 500-5 500 km (INF-fördraget)
- 1990 Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget)
- 1992 Fördraget om observationsflygningar (det s k Open Skies-fördraget)
- 1993 Konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen)
- 1995 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Sydostasien (Bangkok-fördraget)
- 1996 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Afrika (Pelindaba-fördraget)
- 1996 Avtal om subregional rustningsbegränsning (Florens-avtalet; nu tillämpligt i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien)
- 1997 Inter-amerikanska konventionen om olaglig tillverkning och handel med handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 1997 Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen)
- 1999 Inter-amerikanska konventionen om öppenhet i anskaffning av konventionella vapen
- 2001 Protokollet för kontroll av skjutvapen, ammunition och relaterade material i regionen Southern African Development Community (SADC)
- 2004 Nairobi-protokollet för förebyggande, kontroll och minskning av handeldvapen och lätta vapen i regionen Stora sjöarna och på Afrikas horn

- 2006 ECOWAS-konventionen om handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 2006 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Centralasien (Semipalatinsk-fördraget)
- 2008 Konventionen om klusterammunition
- 2010 Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START)
- 2010 Centralafrikanska konventionen om kontroll av handeldvapen och lätta vapen och ammunition och alla komponenter som kan användas för att tillverka, reparera eller montera dessa vapen (Kinshasakonventionen)
- 2011 2011 års Wien-dokument om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder
- 2013 Vapenhandelsavtalet (ATT-avtalet)

Fördrag och avtal som ännu ej trätt i kraft januari 2018

- 1996 Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT)
- 1999 Avtalet om anpassning av 1990 års CFE-fördrag
- 2017 Fördrag om förbud mot kärnvapen

Organisationer för säkerhetssamarbete

Genom att utlösa artikel 50 i Fördraget om Europeiska unionen meddelade Storbritannien den 29 mars 2017 Europeiska rådet att landet ämnar lämna EU den 29 mars 2019. Under 2017 anslöt sig Marocko till Afrikanska unionen och Saint Vincent och Grenadinerna anslöt sig till det Internationella atomenergiorganet. ●

KRONOLOGI 2017 (UTVALDA HÄNDELSER)

- 1 jan. António Guterres blir FN:s nionde generalsekreterare
- 28 feb. Kina och Ryssland lägger in sitt veto mot en Säkerhetsrådsresolution som ämnade att införa sanktioner mot Syrien för användandet av kemiska vapen
- 31 mars FN:s säkerhetsråd erkänner allvaret i krisen vid Tchadsjön och antar enhälligt resolution 2349 mot terrorism och brott mot mänskliga rättigheter i regionen
- 13 apr. USA släpper den största flygbomben någonsin i strid (*GBU-43/B MOAB*), mot en IS-bas i Afghanistan.
- 6 maj En överenskommelse om partiell vapenvila sluts i västra Syrien och nedtrappningszoner upprättas enligt ett avtal mellan Iran, Ryssland och Turkiet
- 1 juni Den amerikanske presidenten Donald J. Trump meddelar att USA drar sig ur Parisavtalet om klimatförändringar
- 7 juli Fördraget om förbud för kärnvapen antas
- 28 aug. En gränskonflikt mellan Indien och Kina får ett slut efter 73 dagars dödläge
- 3 sep. Nordkorea utför sitt sjätte och största kärnvapenprov
- 6 okt. Den globala kampanjen mot kärnvapen, ICAN (*International Campaign to Abolish Nuclear Weapons*) får Nobels fredspris
- 16 nov. Mandatet för den av OPCW och FN gemensamma undersökningsmekanismen (JIM) i Syrien upphör
- 9 dec. Irak förklarar att man segrat i kriget mot IS

SIPRI:S DATABASER

SIPRI Military Expenditure Database

I databasen finns enhetliga tidsserier för militärutgifterna sedan 1949. De möjliggör jämförelse av ländernas militärutgifter i lokal valuta i löpande priser, i amerikanska dollar i fasta priser och växelkurser samt som andel av bruttonationalprodukten (BNP).

SIPRI Arms Industry Database

Databasen innehåller årliga siffror över intäkter totalt, och intäkter från vapenförsäljning och militära tjänster för de 100 företag i världen med störst vapenförsäljning sedan 2002 (kinesiska företag undantaget).

SIPRI Arms Transfers Database

Denna databas visar alla internationella vapenöverföringar av större konventionella vapen sedan 1950 i sju kategorier. Databasen är den mest omfattande allmänt tillgängliga källan för internationella vapenöverföringar.

SIPRI Arms Embargoes Database

Databasen innehåller information om alla vapenembargon som införts av en internationell organisation, som EU eller FN, eller av en grupp av länder. Alla embargon som är i kraft, eller varit i kraft sedan 1998 ingår.

SIPRI National Reports Database

Innehåller länkar till alla offentligt tillgängliga nationella rapporter över vapenexport och uppdateras ständigt med nya länkar.

SIPRI Multilateral Peace Operations Database

Databasen innehåller information om alla fredsuppdrag sedan 2000, både FN-ledda och andra. I de samlade uppgifterna ingår plats, datum för utplacering och tidsram för uppdragets längd, mandat, deltagande länder, antal personer som deltar i uppdraget, kostnader och antalet dödsfall.

Databaserna är tillgängliga via SIPRI:s hemsida.

BESTÄLLNINGSGENOMGÅNG FÖR SIPRI YEARBOOK 2018

SIPRI Yearbook 2018: Armaments, Disarmament and International Security

Publiceras för SIPRI, tryckt och i elektroniskt format av Oxford University Press

ISBN 978-0-19-882155-7 (inbunden)

ISBN 978-0-19-186088-1 (elektronisk)

Mer information finns på adress: www.sipriyearbook.org

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2018

Armaments, Disarmament and International Security

SIPRI:s årsbok anses av politiker, diplomater, journalister, forskare och studenter som en vederhäftig och oberoende källa till data och analys av rustning, nedrustning och internationell säkerhet. Den presenterar en överblick över utvecklingen inom internationell säkerhet, vapen och teknologi, militärutgifter, vapenhandel och vapenproduktion, väpnade konflikter och konflikthantering tillsammans med försök att kontrollera konventionella vapen, kärnvapen samt kemiska och biologiska vapen.

Detta häfte sammanfattar kapitlen i den 49:e upplagan av SIPRI:s årsbok och innehåller redogörelser för utvecklingen under 2017 inom

- *Väpnade konflikter och konflikthantering*, en överblick över väpnade konflikter och fredsprocesser i fem regioner (Amerika, Asien och Oceanien, Europa, Mellanöstern och Nordafrika samt Afrika söder om Sahara), liksom över globala och regionala trender för fredsoperationer
- *Militärutgifter, internationella vapenöverföringar och utvecklingen för vapenproduktionen*, med bl a analyser av sambandet mellan skulder, militärutgifter och oljepriset i länder som är beroende av oljeexport samt öppenhet i rapportering av militärutgifter, vapenöverföringar och det finansiella värdet av vapenexport
- *Världens kärnvapenarsenaler*, med en översikt av de nio kärnvapenstaterna och deras nukleära moderniseringsprogram samt det nordkoreanska kärnvapentestet
- *Kärnvapenbegränsning*, med förhandlingarna om 2017 års Fördrag om förbud för kärnvapen, rysk-amerikansk kärnvapenbegränsning, genomförandet av kärnteknikavtalet med Iran och internationella icke-spridningssanktioner mot Nordkorea
- *Kemiska och biologiska säkerhetsshot*, med bl a utredningen om den påstådda användningen av kemiska vapen i Mellanöstern
- *Konventionell rustningskontroll* som fokuserar på humanitär rustningskontroll och försöken att reglera dödliga autonoma vapensystem och explosiva vapen i befolkade områden
- *Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll* redogör för utvecklingen av ATT-avtalet, multilaterala vapenembargon och exportkontrollregimer samt de utmaningar som finns för att nå en kontroll av immateriella överföringar av teknik och friformsframställning (3D-utskrifter)

Årsboken innehåller också bilagor med fördrag och avtal om rustningsbegränsningar och nedrustning, beskrivningar av de viktigaste organisationerna för säkerhetssamarbete samt en kronologi över det gångna årets händelser inom SIPRI:s forskningsområden.